

Działalność Punktu Konsultacyjno- Diagnostycznego w Szczecinie - dotacja Wojewody Zachodniopomorskiego na wykonanie badań w kierunku HIV w 2017r.
Epidemiologia HIV/AIDS (sporządziła Renata Opiela- Koordynator PKD w Szczecinie/Kierownik Oddziału Epidemiologii WSSE w Szczecinie)

Punkt Konsultacyjno- Diagnostyczny (PKD) w Szczecinie wykonuje **badania wykrywające zakażenie HIV anonimowo i bezpłatnie**, połączone z poradnictwem okołotestowym. Punkt pracuje w ramach dotacji Krajowego Centrum ds AIDS.

Zadanie jest kontynuacją działań podejmowanych na terenie woj. zachodniopomorskiego od 1997r. i wpisane jest jako jedno z zasadniczych działań profilaktycznych związanych z ograniczeniem rozprzestrzeniania się HIV/AIDS nakierowanych na osoby o ryzykownych zachowaniach w kontekście transmisji zakażenia. W latach 1997- 2011 projekty na działalność PKD składało Polskie Towarzystwo Oświaty Zdrowotnej O/T Szczecin, natomiast od 2012r. działalność Punktu finansowana jest poprzez **Stowarzyszenie Wolontariuszy DADU**. Na uwagę zasługuje fakt, iż PKD w Szczecinie był pierwszym tego typu Punktem w Polsce i działa nieprzerwanie od 20 lat.

Poza usługą testowania każdy klient Punktu ma zapewnione profesjonalne poradnictwo przed i po teście prowadzone przez certyfikowanych doradców. Po wykonaniu testu osobie, u której wykrywa się zakażenie wirusem HIV udzielane jest wsparcie polegające m.in. na ofercie skierowania do Poradni Nabytych Niedoborów Immunologicznych w Szczecinie, gdzie poza opieką lekarską i wdrożeniem leczenia antyretrowirusowego może skorzystać również z form pomocy oferowanych przez Stowarzyszenie Wolontariuszy DADU.

Oferta Punktu adresowana jest do wszystkich osób, które dobrowolnie zgłoszą się do Punktu Konsultacyjno- Diagnostycznego i które chcą wykonać test w kierunku wirusa HIV.

Punkt Konsultacyjno- Diagnostyczny w Szczecinie działa przy ul. Wojska Polskiego 160 (budynek Granicznej Stacji Sanitarno- Epidemiologicznej w Szczecinie, wejście od podwórka), w systemie całorocznym w poniedziałki i środy w godz. 15.30-19.30 oraz w piątki w godz. 15.30-17.30.

W godzinach pracy Punktu działa też telefon: **91 48 60 025**.

Mimo, że rozwój epidemii w Polsce określany jest jako stabilny, od lat województwo zachodniopomorskie należy do czołówki wśród innych regionów w zakresie podejmowania przez mieszkańców ryzykownych zachowań, a tym samym narażenia na HIV/AIDS i inne choroby przenoszone drogą seksualną. W Polsce epidemię HIV można określić jako skoncentrowaną na dwóch populacjach kluczowych tj. mężczyzn mających seks z mężczyznami oraz osób stosujących iniekcyjnie narkotyki. Częstość występowania zakażeń HIV poza tymi populacjami jest znacznie niższa (źródło: Harmonogram realizacji *Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS* opracowany na lata 2017-2021 Warszawa 2017, str.16). Stąd też istotne znaczenie ma działalność Punktów Konsultacyjno- Diagnostycznych (PKD) wpisana jako jedno z zadań realizacji Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS na lata 2017-2021 w ramach zapobiegania zakażeniom HIV wśród osób o zwiększonym poziomie zachowań ryzykownych.

Na terenie woj. zachodniopomorskiego funkcjonują dwa Punkty Konsultacyjno- Diagnostyczne wykonujące anonimowo i bezpłatnie badania w kierunku zakażenia wirusem HIV połączone z profesjonalnym poradnictwem przed i po teście:

- w Szczecinie, który rozpoczął działalność od 1997 r.;
- w Koszalinie (do końca 2014r. działał PKD przy PSSE w Koszalinie ul. Zwycięstwa 136, następnie po rocznej przerwie reaktywowano działalność PKD, który działa przy ZOZ

Medical Beta ul. Modrzejewskiej 15 w czwartki od 15.30 do 18.30. Punkt prowadzony jest przez Stowarzyszenie Profilaktyki i Terapii "Młodzi-Młodym". W godzinach pracy Punktu działa również tel. zaufania: 692 590 884)

W 2016 r. wykonano w PKD w Szczecinie 1073 badania serologiczne (wzrost o 45 badań w stosunku do 2015 r.) w kierunku zakażeń wirusem HIV. Przetestowano : 434 kobiety (w tym 56 ciężarnych tj.12,9% ogółu testowanych kobiet) oraz 639 mężczyzn. Zakażenie wirusem HIV wśród testujących się w PKD w Szczecinie rozpoznano u 20 osób tj. o 10 więcej niż w 2015r., z których 18 zakażeń wykryto w grupie wiekowej 20- 49 lat. Wśród osób zakażonych 16 zakażeń wykryto u mężczyzn i 4 u kobiet. Wszyscy pacjenci, u których wykryto zakażenie HIV w 2016r. wskazywali na drogę seksualną jako prawdopodobną drogę zakażenia (w tym 1 kobieta dodatkowo wskazała dożylne przyjmowanie narkotyków), co potwierdza podstawowy udział tej drogi w transmisji zakażeń.

W ostatnich latach w PKD w Szczecinie ze względu na potrzebę utrzymania ciągłości pracy oraz dostępności testów składane są dodatkowe projekty do Wojewody Zachodniopomorskiego na wsparcie badań w kierunku HIV - dla kobiet w ciąży i ich partnerów seksualnych oraz osób o ryzykownych zachowaniach. Dotychczas Wojewoda Zachodniopomorski od 2010r. wspierał PKD w Szczecinie w realizacji następujących projektów:

- w 2010r. projekt pt. „Cięża bez HIV- bezpieczne macierzyństwo” w ramach którego wykonano 262 badania a-HIV;
- w 2011r. projekt pt. „Test w kierunku HIV- bezpieczna przyszłość dla Twojego dziecka” w ramach którego wykonano 342 badania a-HIV;
- w 2012r. projekt pt. „Test w kierunku HIV- odpowiedzialne macierzyństwo” w ramach którego wykonano 391 badań a-HIV;
- w 2013r. projekt pt. „Zmniejsz ryzyko zakażenia HIV- wykonaj test!” w ramach którego wykonano 500 badań a-HIV;
- w 2014r. projekt pt. „ Test w kierunku HIV- bezpieczeństwo Twoje i innych!” w ramach którego wykonano 400 badań a-HIV;
- w 2015r. projekt pt. „ Wykonaj test w kierunku HIV- zdaj egzamin z odpowiedzialności!” w ramach którego wykonano 542 badania a-HIV;
- w 2016r. projekt „Test w kierunku HIV- pełna jakość życia!” w ramach którego wykonano 450 badań a-HIV.

Aktualnie w 2017r. Wojewoda Zachodniopomorski dofinansował projekt: „Wykonaj test w kierunku HIV- Zadbaj o siebie i swoich bliskich!” realizowany od 12 czerwca zakładający wykonanie do końca roku 450 badań a- HIV wśród kobiet i mężczyzn w wieku 18-49 lat aktywnych seksualnie, którzy podjęli ryzykowne zachowanie seksualne. Wykonanie badań połączone jest z profesjonalnym poradnictwem przed i po teście.

Propagowanie testów w kierunku HIV stanowi jedną z podstawowych form działań profilaktycznych. W epidemiologii zakażeń największym problemem pozostają osoby zakażone wirusem HIV nieświadome swojego zakażenia, a tym samym narażające innych na infekcję. Stąd też należy propagować anonimowe i bezpłatne testowanie, które poza samą usługą wykonania testu, połączoną z profesjonalnym poradnictwem stanowi swoistą formę profilaktyki zakażeń HIV oraz innych chorób przenoszonych drogą aktywności seksualnej (STI) poprzez promowanie bezpieczniejszych zachowań seksualnych. Dominującą drogą zakażenia we współczesnej epidemiologii zakażeń HIV pozostaje aktywność seksualna tj. podejmowanie aktywności seksualnej bez zabezpieczenia prezerwatywą i częsta zmiana partnerów seksualnych.

Testowanie w PKD daje odpowiedź na pytanie o drogi zakażenia, bowiem praktycznie 100% pacjentów w rozmowie przed i po teście podaje możliwą drogę zakażenia- tym samym wskazówki do kreowania działań profilaktycznych, które powinny dotyczyć ograniczania transmisji zakażenia poprzez kontakty seksualne. Również ten aspekt uzasadnia potrzebę funkcjonowania Punktów Konsultacyjno- Diagnostycznych, gdzie każdy może oszacować indywidualne ryzyko zakażenia oraz nieodpłatnie i anonimowo wykonać test w kierunku HIV.

Warto również pamiętać, iż badanie w kierunku HIV należy do pakietu badań dla kobiet w ciąży określonego jako standard w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 20 września 2012 r. w sprawie standardów postępowania medycznego przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu opieki okołoporodowej sprawowanej nad kobietą w okresie fizjologicznej ciąży, fizjologicznego porodu, położu oraz opieki nad noworodkiem (Dz.U.2016.1132). Wykonanie badania w kierunku HIV i wiedza o zakażeniu połączona z bezpieczniejszymi zachowaniami jest istotna, gdyż właściwe postępowanie minimalizuje ryzyko nabycia zakażenia, również transmisji zakażenia z matki na dziecko- przy czym badania kobiet w ciąży jako badania diagnostyczne powinny być imienne, a więc formuła pracy PKD, tj. anonimowość badań wyklucza możliwość testowania diagnostycznego kobiet w ciąży.

Ww. Rozporządzenie Ministra Zdrowia zakłada wykonanie badania w kierunku HIV do 10 tyg. ciąży oraz między 33- 37 tyg. ciąży. Tak więc lekarze ginekolodzy powinni proponować kobietom wykonanie testu a- HIV, ze wskazaniem testowania partnera seksualnego (jeśli wcześniej miał inne partnerki) oraz przeprowadzać edukację nakierowaną na wyjaśnienie kobiecie, dlaczego to badanie jest potrzebne i ważne. Badania te finansuje NFZ, jednakże lekarze ginekolodzy (zwłaszcza z praktyk prywatnych) w części kierują pacjentki do PKD uznając za wiarygodne wyniki anonimowe (bez danych osobowych pacjentki) - takich testów wśród kobiet w ciąży wykonano w 2016r.- 56.

W związku z tym należy upowszechniać wiedzę o dużych szansach na urodzenie zdrowego dziecka przez matkę zakażoną wirusem HIV pod warunkiem wykonania badania i odpowiedniego postępowania w ciąży (tj. terapii antyretrowirusowej), w trakcie oraz po porodzie.

WARTO PAMIĘTAĆ.....

- O zakażeniu można dowiedzieć się tylko robiąc test w kierunku HIV. Osoby zakażonej nie rozpozna się po wyglądzie. Można wiele lat żyć z zakażeniem HIV i nie zachorować na AIDS pod warunkiem, że wie się o zakażeniu.
- Wirus HIV przenosi się przez krew, kontakty seksualne i drogą wertykalną, tj. z zakażonej matki na dziecko (w czasie ciąży, podczas porodu, karmienia piersią).
- Komary i inne owady nie przenoszą zakażenia HIV. Również zwierzęta domowe nie są źródłem i nie przenoszą zakażenia.
- Nie można ulec zakażeniu HIV przez kontakt ze łzami, śliną i potem osoby zakażonej wirusem HIV. Korzystanie z wspólnej toalety, basenu, sprzętów kuchennych nie stanowi ryzyka przeniesienia zakażenia. Bezpieczne jest również przytulanie osoby zakażonej, wspólne mieszkanie, praca, zabawa.

MOŻNA UNIKNĄĆ ZAKAŻENIA HIV.....m.in. poprzez:

- Zachowanie wierności partnerowi i wymaganie wierności od partnera. Przypadkowe kontakty seksualne są ryzykowne! Każdy nowy partner może być zakażony HIV.

- Używanie tylko własnych przyborów kosmetycznych np. żyłek, sprzętu do depilacji. Wykonywanie zabiegów kosmetycznych i tatuaży tylko w specjalistycznych gabinetach z użyciem jednorazowego, sterylnego sprzętu.
- Właściwe używanie prezerwatywy podczas kontaktów seksualnych- co znacznie zmniejsza ryzyko zakażenia HIV i innych chorób przenoszonych drogą seksualną.
- Odpowiedzialne zachowania! Należy pamiętać, że alkohol, narkotyki i inne środki psychoaktywne zmniejszają krytycyzm w zakresie odpowiedzialności za zachowania w tym także seksualne.

Epidemiologia zarejestrowanych zakażeń HIV i zachorowań na AIDS

Wg danych NIZP- PZH w Polsce od wdrożenia badań w 1985r. do 31 marca 2017 r. zakażenie HIV stwierdzono u 21.546 obywateli Polski i u osób innego obywatelstwa przebywających na terenie Polski. Ogółem odnotowano 3.463 zachorowania na AIDS; 1.363 chorych zmarło.

Wśród ogółu zarejestrowanych zakażonych do końca marca 2017r. było co najmniej 6.307 zakażonych w związku z używaniem narkotyków, 1.650 zakażonych poprzez kontakt heteroseksualny oraz 3.127 poprzez kontakt seksualny pomiędzy mężczyznami.

W prawie połowie zgłoszeń zakażeń HIV w Polsce w 2016 r. od początku rejestracji (46,9 %) nie podano prawdopodobnej drogi zakażenia. Jest to sytuacja bardzo niekorzystna, która wymaga podjęcia działań ze strony wszystkich osób współpracujących przy monitorowaniu sytuacji epidemiologicznej HIV/AIDS w Polsce. Brak wiedzy dotyczącej dróg szerzenia się HIV w Polsce pozostawia bez przekonującej odpowiedzi pytanie o przyczynę gwałtownego wzrostu liczby zakażeń HIV w Polsce w ostatnich latach i ogranicza możliwość odpowiedniego ukierunkowania środków przeznaczanych na profilaktykę HIV w naszym kraju (źródło: http://wwwold.pzh.gov.pl/oldpage/epimeld/hiv_aids/index.htm).

Wg danych KC ds. AIDS na dzień 05.02.2017 r. leczeniem ARV objętych było około **9 632** pacjentów, w tym **110** dzieci. Ujednolicone i zintegrowane leczenie ARV dla wszystkich regionów Polski jest prowadzone od 2001 roku, w ramach programu zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia pt.: „Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce”. Aktualnie finansowanie leków AVR odbywa się w ramach programu zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia „Leczenie antyretrowirusowe osób żyjących z wirusem HIV w Polsce na lata 2017 - 2021”. Wprowadzenie leczenia spowodowało spadek liczby zachorowań na AIDS oraz spadek śmiertelności z powodu AIDS w krajach rozwiniętych. Ma ono również znaczenie prewencyjne, gdyż u osób objętych terapią antyretrowirusową (ARV) dochodzi do zmniejszenia liczby kopii wirusa krążącego we krwi, co powoduje zmniejszenie zakaźności tych osób. Ponadto, jak wykazują prowadzone badania, leczenie antyretrowirusowe jest ekonomicznie efektywne, gdyż zmniejsza całkowite koszty wydatkowane na leczenie osób żyjących z HIV (źródło: http://www.aids.gov.pl/hiv_aids/450/ oraz http://www.aids.gov.pl/hiv_aids/informacje_dla_srodowisk_medycznych/).

Wśród nowo wykrytych zakażeń HIV w Polsce w 2016 r. nadal największą grupę stanowiły osoby, które nie podawały dróg zakażenia – 764 osoby i tendencja ta utrzymuje się od kilku lat. Wśród osób, u których udało się ustalić przyczynę zakażenia, największą grupę podobnie jak w latach ubiegłych stanowiły osoby utrzymujące ryzykowne kontakty seksualne – 464 osoby (w tym 359 mężczyzn o orientacji homoseksualnej oraz 105 osób o orientacji heteroseksualnej) i osoby stosujące narkotyki drogą dożylną – 39 osób.

W roku 2016 w Polsce urodziło się 2 dzieci z matek zakażonych wirusem HIV.

W 2016 r. (wg danych skumulowanych od 1985r.) w woj. zachodniopomorskim zarejestrowanych było łącznie 838 osób zakażonych wirusem HIV, natomiast w samym 2016 roku zarejestrowano 64 nowe zakażenia. Współczynnik zapadalności wynosił 3,74 na 100 tys. mieszkańców i był wyższy w porównaniu do roku 2015, kiedy to wynosił 3,03. Należy zauważyć, że zapadalność na zakażenie HIV wśród mieszkańców województwa w 2016 r. była porównywalna do sytuacji epidemiologicznej w Polsce.

W woj. zachodniopomorskim w 2016 r. zespół AIDS rozpoznano u 7 osób. Od początku epidemii do końca 2016 r. zachorowało łącznie 177 osób, z których 58 zmarło. (źródło: „Ocena stanu sanitarnego i sytuacji epidemiologicznej woj. zachodniopomorskiego w 2016r.” WSSE w Szczecinie).

W 2017r.(do 20.06.2017r.) zarejestrowano na terenie województwa 44 nowe zakażenia HIV oraz 2 zachorowania na AIDS. Dominującą drogą zakażenia pozostaje aktywność seksualna tj. podejmowanie aktywności seksualnej bez zabezpieczenia prezerwatywą i częsta zmiana partnerów seksualnych.

Więcej informacji dot. HIV/AIDS oraz aktualna lista Punktów Konsultacyjno-Diagnostycznych działających na terenie Polski znajduje się na stronie Krajowego Centrum ds. AIDS www.aids.gov.pl , ponadto Harmonogram realizacji *Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS* opracowany na lata 2017-2021 http://www.aids.gov.pl/krajowy_program/2017-2021/